

Wat zijn de “amandelen” en wat is hun functie?

Het lichaam bezit een uitgebreid systeem om infecties te bestrijden, het zogenaamde lymfkliersysteem. De overgang van mond en neus naar de keel bevat, als een soort ring, veel van dit lymfklierweefsel. Het vangt zoveel mogelijk binnendringende ziekteverwekkers op en maakt ze onschadelijk.

In de neuskeelholte

Dit is de ruimte achter de neus boven het zachte verhemelte. Het verdikte lymfklierweefsel in het dak van de neuskeelholte noemt men neusamandel (adenoid). De neusamandel is met name bij jonge kinderen aanwezig. Vanaf het achtste levensjaar neemt de grootte af. Bij uitzondering kan zo'n neusamandel echter blijven bestaan op volwassen leeftijd.

In de keel

De keelamandelen (tonsillen) zijn zichtbaar als knobbels links en rechts achter in de keel. De huid, het aanhangsel van het zachte gehemelte, hangt midden tussen de keelamandelen.

Achter op de tong

Dit deel wordt de tongamandel genoemd. Hij gaat aan de zijkanten van de tong over in de keelamandelen. De tongamandel geeft slechts zelden klachten.

Een eventuele verwijdering van de amandelen heeft geen merkbaar gevolg bij het bestrijden van infecties. De amandelen vormen slechts een klein gedeelte van het totale lymfkliersysteem van het gehele lichaam. Bovendien bevindt zich in de mond-keelholte ook lymfklierweefsel in het slijmvlies van het zachte verhemelte en de zij- en achterwand van de keel waardoor na verwijdering van de amandelen nog voldoende afweerfunctie overblijft.

Wat voor klachten kunnen de amandelen geven?

Bij een acute ontsteking van de amandelen bestaan de klachten in het algemeen uit een korte periode van keelpijn met slikklachten, koorts en algehele malaise. Na de derde dag daalt de temperatuur meestal, waarbij ook de andere klachten langzaam verdwijnen. Dergelijke perioden kunnen zich meermalen per jaar voordoen.

De amandelen kunnen ook chronisch in meer of minder ontstoken toestand verkeren. In het laatste geval kunnen klachten optreden van moeheid, lusteloosheid, snurken, matige eetlust en slechte adem (foetor ex ore).

Als amandelen ontstoken raken, zwellen ze op. Hierbij kunnen ook lymfklieren in de hals zwellen en pijnlijk zijn. Bij uitzondering breidt de ontsteking van de keelamandel zich uit tot in het omliggende weefsel waarin zich dan etter ophoopt (peritonsillair abces). Hierbij kan nauwelijks geslikt worden, is er veel slijmvorming, kan de mond moeilijk geopend worden, zijn de lymfklieren in de hals gezwollen en is er vaak hoge koorts.

Wanneer is het gewenst om de keelamandelen te verwijderen?

De beslissing om de amandelen te verwijderen is afhankelijk van de ernst van de klachten. Ook de frequentie van de klachten – hoe vaak treden ze op – speelt hierbij een rol.

Ontstekingen

Wanneer het onvoldoende lukt om de klachten met medicijnen (pijnstillers en/of antibiotica) te bestrijden of als er te vaak medicijnen moeten worden gebruikt, kan het verstandig zijn om de amandelen weg te nemen. Soms zal hierbij de neusamandel, indien nog aanwezig, ook verwijderd worden.

Peritonsillair abces

Bij abcesvorming (pusophoping achter de keelamandel) wordt meestal eerst het abces geopend of leeggezogen. Om herhaling te voorkomen en/of als er vaker ontstekingen van de keelamandelen zijn geweest, kunnen de keelamandelen aansluitend of na een paar dagen verwijderd worden. Men kan dit ook zes tot acht weken later doen, als de keelamandelen weer tot rust zijn gekomen. Welk tijdstip van operatie gekozen wordt, is onder andere afhankelijk van factoren als mate van abcesvorming, tijdsduur en ernst van de ziekte, gebruik van bloed verdunnende medicijnen, beschikbaar zijn van operatiekamer en operatieteam en de wens van de patiënt.

OSAS/snurken

Soms zijn keelamandelen en huig zo groot dat zij snurken en zelfs OSAS (Obstructief Slaap Apneu Syndroom) veroorzaken. Het verwijderen van de keelamandelen (en eventueel ook te grote neusamandel) zal dan helpen.

Foetor

Bij steeds optredende ophopingen van ontstekingsmateriaal in de keelamandel (zichtbaar als kleine witte propjes) met als gevolg een onaangename geur uit de mond (foetor ex ore), is operatieve verwijdering van de keelamandelen soms de enige oplossing.

Hoe vindt de operatie plaats?

Bij volwassenen (en kinderen ouder dan tien jaar) zullen de amandelen meestal verwijderd worden door ze stapsgewijs los te maken, ook wel pellen genoemd. Dit laatste gebeurt, omdat de keelamandelen bij ouderen veel vaster zitten aan de onderliggende weefsellaag dan bij jonge kinderen.

De ingreep vindt plaats in narcose. U zult van de ingreep niets merken, omdat u slaapt.

Is er een kans op complicaties?

Nabloeding

Bij iedere operatie, ook het verwijderen van de amandelen, is er sprake van enig risico. In dit geval is het voornaamste risico een nabloeding. Dit risico is in de eerste acht tot twaalf uur na de ingreep het grootst.

Een normale bloedstolling na de operatie is van groot belang. Daarom mag u voorafgaand aan deze ingreep geen bloed verdunnende middelen gebruiken. Deze middelen zorgen ervoor dat het bloed minder goed of in het geheel niet stolt. Het gaat hierbij met name om

pijnstillers die acetylsalicylzuur bevatten (Aspirine, Acetosal, Ascal, etc.). Wanneer u wordt begeleid door de trombosedienst en dus antistolling gebruikt, moet u dit absoluut melden aan de behandelend KNO-arts. Als er in uw familie aangeboren bloedstollingsstoornissen voorkomen, moet u dat ook vermelden.

Bij een nabloeding ontstaat een bloeding onder het stolsel. Het is vaak voldoende om onder plaatselijke verdoving het niet goed afsluitende stolsel te verwijderen, zodat een nieuw en beter stolsel ontstaat. Soms, is het nodig om de nabloeding onder narcose te behandelen.

Smaakverandering

De eerste dagen na de operatie ervaren de meeste patiënten een veranderde, bittere of metaalachtige smaak. Bij acht procent van de aan hun keelamandelen geopereerde patiënten is die smaakverandering na een half jaar nog aanwezig. De smaakverandering duurt zelden langer dan een jaar.

Wat kunt u verwachten na de operatie?

Direct na de ingreep heeft u pijn in de keel en moeite met slikken. De pijn kan uitstralen naar de oren. Zo nodig kunt u de verpleging om een pijnstillend middel vragen. Veel drinken van koud water is belangrijk en kan de pijn verlichten. Het is het best om ieder uur een slokje te nemen, maar daar hoeft u geen wekker voor te zetten.

Meestal komt er direct na de operatie wat vers bloed uit de keel. Ook kan donker bloed worden gebraakt; dit is oud bloed dat tijdens de operatie in de maag terecht is gekomen. Na het verwijderen van de neusamandel treedt vaak ook enig bloedverlies uit de neus op.

U zult dezelfde dag van de ingreep naar huis mogen, tenzij zich bijzonderheden voordoen. U mag niet zelf een auto besturen.

Weer thuis

Het is een zeer pijnlijke ingreep, en de pijn kan 7 tot 14 dagen duren. De intensiteit van de pijn wisselt en kan op en neer gaan.

Pijn wordt bestreden met paracetamol 4x per dag 1000mg, diclofenac 3x per dag 50mg (en daarbij een maagbeschermer omeprazol 1x per dag 20mg) en tramadol 3x per dag 50mg. Als de pijn minder wordt laat dan in eerste instantie de tramadol weg en vervolgens de diclofenac en tot slot de paracetamol.

Op de plaats waar de amandelen zaten, vormt zich een grijswitte korst, die meestal na zeven tot acht dagen loslaat en spontaan verdwijnt. De adem kan hierdoor wat weeïg ruiken. Een voorbeeld van hoe de keel eruit ziet na deze operatie kunt u vinden op wikipedia, op de pagina 'tonsillectomie'.

Speciale dieetmaatregelen zijn niet nodig. Drink wel voldoende, dat houdt het wondbed schoon en verkleint de kans op nabloedingen. Melkproducten geven extra speekselvorming en worden over het algemeen als plakkerig en vervelend ervaren, koolzuurhoudende dranken als te prikkelend.

Ziekenhuis

Amstelland

Amandelen operatie bij volwassenen

Houdt u zich verder een week rustig. In principe zult u na een ruime week hersteld zijn en uw werkzaamheden na een tot twee weken weer kunnen hervatten.

Mocht u onverhoopt een forse nabloeding krijgen, zoek dan direct contact met het ziekenhuis.

Vragen

Er wordt geen standaard controle afspraak gemaakt op de polikliniek. Het kan zijn dat u ondanks de uitleg van uw arts nog vragen heeft of dat u meer informatie wilt. Aarzel dan niet contact op te nemen met uw KNO-arts en om nadere uitleg te vragen. Aan dat verzoek zal graag worden voldaan.

Deze tekst is tot stand gekomen door de Nederlandse Vereniging voor KNO en Heelkunde van het Hoofdhalsgebied.